

UDK 657.1:808.61/62-3

Izvorni znanstveni članak

Doc. dr. sc. Petar Proklin
Ekonomski fakultet u Osijeku

HRVATSKI RAČUNOVODSTVENI JEZIK I RJEČNIK - ČEŽNJA ILI POTREBA

*Hrvatski računovodstveni jezik nije
čežnja već goruća potreba.*

*Na krizu hrvatskoga računovodstvenog
jezika treba odgovoriti hrvatskim standard-
nim jezikom, utemeljenim na općim jezično-
genetskim posebnostima i povijesnim,
kulturnim, političkim i gospodarskim vred-
notama koje u hrvatskom računovodstvenom
jeziku nalaze svoje pravo ostvarenje.*

*Mi Hrvati moramo otvoriti novu stranicu
povijesti svoga jezika - hrvatskoga jezika, a
time i računovodstvenog jezika, kako bismo
tim izvanrednim obrambenim sredstvom
očuvali vlastiti identitet, samosvojnost i
opstojnost u okvirima sadašnje europske i
svjetske uljudbe.*

“... ostat ćemo kao i do sada ne narod,
nego sjena od naroda, a u Europi među
narodima, koji se svi živimi jezici služe, kao
napušteni mali otok na moru i umrijeti ćemo
kao onaj čovjek koji u cijelom svom življenju
za uzdržavanje svoga života ništa radio nije!!!

Rekoh.”¹

i/ili

“Poduzetnička i tržišna sloboda temelj su
gospodarskog ustroja Republike Hrvatske.”²

i/ili

“U Republici Hrvatskoj u službenoj je
uporabi hrvatski jezik i latinično pismo.”³

1. UVODNO PROMIŠLJANJE

Nitko, pa ni ovo uvodno promišljanje, ne može predstaviti hrvatski računovodstveni jezik - kao čežnju /nostalgiju/ ili potrebu istodobno skraćeno i iscrpno. Za takvo je nešto hrvatski jezik, a u tom ozračju i računovodstveni jezik, odveć opsežan i odveć mnogoslojevit, što iziskuje više vremena i prostora. Stoga, namjera je ovoga uvodnog promišljanja da bude pristup i uvodna pomoć u razlaganju povijesti hrvatskog jezika /egzegeza/ i suvremenu istraživanju hrvatskoga računovodstvenog jezika utemeljenog na poduzetništvu i obvezatnoj uporabi hrvatskog jezika u Republici Hrvatskoj. **Time želimo učiniti razumljivijim mjesto i ulogu hrvatskoga računovodstvenog jezika u ozračju poduzetništva i teorijskog ustrojstva novčano-računovodstvenog izvješćivanja.**

Ako sada pogledamo naslov: **Hrvatski računovodstveni jezik - čežnja /nostalgija/ ili potreba**, tada se nužno otvara pitanje o dosljednoj primjeni hrvatskog jezika. Riječ “nostalgija”⁴ grčkog je podrijetla, “.../nostos - povratak + algos - bol/...”, sljedećeg značenja: “...1. velika čežnja za zavičajem, za domom; 2. uopće čežnja za nečim poznatim gdje smo ili s kim smo već živjeli;...”

¹ Prvi hrvatski govor u Hrvatskom saboru, Uz 150. obljetnicu povijesnog istupa Ivana Kukuljevića Sakcinskog, Glas Koncila, Katolički tjednik, br. 18., 2. svibnja 1993., str.7.

² Ustav Republike Hrvatske (pročišćeni tekst), Narodne novine, Službeni list Republike Hrvatske, br. 8, Zagreb, 26. siječnja 1998. članak 49., stavak 1., str. 137.

³ Isto a, članak 12., stavak 1., str. 134.

⁴ Klaić, B., Rječnik stranih riječi, Nakladni zavod MH, Zagreb, 1978., str. 954.

Ili, "nostalgija"⁵ je riječ klasične europske tradicije, sljedećeg značenja: "... 1. jak osjećaj čežnje ili patnje za trajno ili privremeno napuštenim domom, zavičajem ili domovinom. 2. čežnja za čim prošlim." Dakle, klasično europsko predanje /tradicija/; riječi kulturnog sloja grčkog i latinskog jezika... .

Kako se govori o stranog riječi, ali posredniku s drugim jezicima, riječ u zagradi / ... / podrazumijeva strano podrijetlo. U našem slučaju izravno preuzeto predanje, prilagođeno europskim jezicima.

Ipak je riječ o čežnji!⁶

U ovom ozračju treba stvarati sustav hrvatskoga računovodstvenog jezika.

Bilo je to ljeta Gospodnjeg 1843., 2. svibnja, dakle prije 156 godina, kada je Ivan Kukuljević Sakcinski održao prvi govor na hrvatskom jeziku u Hrvatskom saboru.

Glasno razmišljajući o hrvatskom jeziku u Hrvatskom saboru, Ivan Kukuljević predviđa što bi se Hrvatima moglo dogoditi ako jezik ne uvedu u cjelokupni život.

Poglavito, **Kukuljevićev prvi zastupnički govor održan na hrvatskom jeziku jedan je od najznačajnijih nadneva u hrvatskoj povijesti.**

Četiri godine kasnije, njegova riječ i njegov prijedlog, uvažio je Hrvatski sabor donošenjem odluke, nadnevka **27. listopada 1847.**, kojom je **latinski jezik zamijenjen hrvatskim jezikom. Od toga nadnevka hrvatski jezik postao je službeni jezik u cijeloj Hrvatskoj.**

Trebalo je i još uvijek treba navedenu čežnju ponavljati!

Ustavno određenje temelji gospodarski ustroj Republike Hrvatske na poduzetničkoj i tržišnoj slobodi s ustavnim jamstvom da država osigurava svim poduzetnicima jednak pravni položaj na tržištu.

To nas uključuje u slobodni poduzetnički svijet i zapadnu civilizaciju, a i vraćanje našoj bogatoj hrvatskoj tradiciji.⁷

Isto tako, **ustavno određenje o službenoj uporabi jezika temelji se na neotuđivom pravu hrvatskog naroda i hrvatske države na svoj jezik i njegovo naravno vlastito ime - hrvatski jezik.**

Toliko o trostrukoj misli vodilji - trostrukom /motu/.

Potonje dvije potrebe su za hrvatskim računovodstvenim jezikom.

2. JEZIK - SREDSTVO KOMUNIKACIJE

2.1. Povijest i definicija jezika

Budući da svaka spoznaja i iskonska misao nosi u sebi biljeg povjesnosti, pokušat ćemo načiniti mali općijesni osvrt o jeziku.

Jezik je, općenito, najvrednije ljudsko postignuće. On je sustav riječi - njima izražavamo sve ono što nas čini ljudima - sredstvo komunikacije.

No usprkos najvažnijem mjestu u čovjekovoj opstojnosti, **povijest nije točno zabilježila njegov nastanak.** Postoje neke pretpostavke koje nisu utemeljene na znanstveno provjerenim danostima. Neka istraživanja ukazuju da se moderni govorni jezik, kao sredstvo učinkovite komunikacije, razvio otprilike prije 150.000 godina.

Nemamo nakane iscrpno iznositi definiciju jezika. Na tom zamagljenom vidokrugu, a u ozračju našeg rada, ukupnost izričaja o jeziku, ukazuje da je jezik:⁸ "...sustav glasova, gramatike, naglasaka, riječi i metode njihova kombiniranja koje upotrebljavaju i razumiju drugi ljudi", i/ili "... čujan i artikuliran sustav za prenošenje poruka proizveden radom govornih organa.", i/ili "... takav sustav kao izdvojen od drugih - latinski jezik, i/ili sistematiziran način iznošenja misli, sudova, ideja i osjećaja upotrebom konvencionalnih ili prihvatljivih znakova, zvukova, gesta itd. - jezik gesta," i/ili "... sustav koji se koristi u pojedinim strukama - pravni jezik", - **računovodstveni jezik.**

Nedvojbeno, jezik je sredstvo komunikacije!

Postoji više vrsta jezika: materinski, hrvatski, njemački, engleski, standardni, književni, računovodstveni, europanto, specifični...

Evo jednog specifičnog jezika:

Stephen Hawking,⁹ uz Einsteina najveći umnik našeg stoljeća, budući da ne može govoriti, ophodi se - komunicira - pomoću računala. Njegova komunikacija s okolinom temelji se na specifičnom

⁵ Anić, V., Rječnik hrvatskog jezika, Treće, prošireno izdanje, Novi Liber, Zagreb, 1998., str. 637.

⁶ Hrvatski korijenski pravopis, Izdanje nakladnog odjela Hrvatske državne tiskare, Zagreb, 1994. pretisak, II. izdanje, Hrvatska sveučilišna naklada, Zagreb, 1992., str. 179.

⁷ Proklin, P., Poduzetnik, RRIIF-ov Rječnik, Računovodstvo, Revizija i Financije, br. 9, rujan 1993., RRIIF, Zagreb, str. 101.

⁸ Djelo cit. pod 5., str. 375.

⁹ "Invalid živog duha" i "Znanstvenik koji ruši dogme", izgubio je sposobnost da hoda, govori, hrani se i zbog svoje bolesti osuđen je na kolica. Premda mu je 56. godina, živi punim životom s izvanrednom lucidnošću.

obliku jezika. Posebnim uređajem, sličnim računalnom mišu, na ekranu izabrane riječi sređuje u rečenice i mehaničkim glasom prenosi slušateljstvu odnosno okolini ono što je htio reći. Ovakvim dugogodišnjim načinom komuniciranja Hawking je postigao savršenstvo u točnosti izričaja sa što manje riječi. **Zapravo, to je Hawkingov jezik.**

3. HRVATSKI JEZIK U JAVNOJ UPORABI

Povijesna je istina da već trinaest stoljeća postoji hrvatski narod zajedno sa svojom kršćanskom tradicijom i da Hrvati već gotovo tisuću godina imaju dokumentiranu pismenost na svojem narodnom jeziku. Isto tako, nesporna je činjenica da su Hrvati stoljećima pisali trima svojim međusobno povezanim narječjima: čakavskim, štokavskim i kajkavskim.

Međutim, posljednjih nekoliko godina, usporedno s obnovom hrvatske državnosti i duhovnom obnovom, opravdano se nametnula i potreba cjelovitog afirmiranja hrvatske jezične posebnosti i hrvatskoga standardnog jezika, pri čemu je, osobito na leksičkom području, bilo dobrih, loših i dvojbenih jezičnih izbora.

Mi Hrvati moramo otvoriti novu stranicu povijesti svoga jezika - hrvatskog jezika, kako bismo tim izvanrednim obrambenim sredstvom očuvali vlastiti identitet, samosvojnost i opstojnost u okvirima sadašnje europske i svjetske uljudbe.¹⁰

Poglavito, ni u Hrvatskoj ne manjka protivnika uvoza mnoštva nepotrebnih nehrvatskih riječi, anglicizama, srbizama i svakojakih drugih tuđica.

Stoga, s pravom moramo nešto reći o jezičnom nasilju kao pogibelji za hrvatski jezik.

3.1. Jezično nasilje pogibeljno za hrvatski jezik

Znameniti njemački filozof Immanuel Kant (1724. - 1804.) napisao je još prije dva stoljeća neoborivu istinu - objašnjenje drugim riječima P.P. /parafraza/ - **narodu se ne može učiniti veća šteta od oduzimanja nacionalne svojstvenosti, načina mišljenja o njegovom duhu i njegovom jeziku.**

U tom ozračju u objema Jugoslavijama nisu se birala sredstva da se hrvatskom narodu oduzme njegov jezik - hrvatski jezik i nije se zaziralo od jezičnog nasilja a sve u cilju dokazivanja da su hrvatski i srpski jezik jednaki.

Srpski jezik, kao zloćudni tumor /metastaze/ proširio se i ukorijenio u svijest mnogih ljudi do te mjere da je pružan ogroman otpor uvođenju hrvatskih riječi posebice iz naše kulturne i jezične baštine.

Ipak, i pored svega toga, hrvatski je narod održao svoj jezik i zadržao njegovo narodno ime - hrvatski jezik.

Prevoditelji s engleskog jezika često su na mukama¹¹ ne samo zbog mnogoznačnosti pojedinih riječi, već i zbog toga posebice ako prevode računovodstvenu literaturu pisanu na engleskom jeziku, a ne poznaju znanost o računovodstvu.

Bezbroj je primjera jezičnog nasilja na hrvatski jezik i zabluda u nazivima određenih pojmova (terminološke zablude).

Samo ovlaš - sljedeći primjeri.

Kada je riječ o jeziku tvrtke, prema pokušaju zakonske obveze, razabiremo:¹²

a) **temeljno pravilo; tvrtka poduzetnika** (glavničarska udruga odnosno trgovačko društvo) **u Republici Hrvatskoj mora biti na hrvatskom jeziku.**

b) **iznimka;** samo pod uvjetima koje zakon točno propisuje tvrtka poduzetnika može sadržavati pojedine strane riječi:

- ako te strane riječi čine ime, odnosno tvrtku člana poduzetnika (glavničarske udruge odnosno trgovačkog društva) ili robni ili uslužni žig člana, odnosno njegova društva registriranog u Republici Hrvatskoj. Ova se odredba odnosi na domaće i inozemne članove glavničarske udruge. Inozemna glavničarska udruga može unijeti svoju tvrtku hrvatske glavničarske udruge kojoj je suosnivatelj;

- ako su strane riječi uobičajene u hrvatskom jeziku, ili ako za njih nema odgovarajuće riječi u hrvatskom jeziku. Primjerice

¹⁰ Proklin, P., Izgradnja hrvatskog računovodstvenog kategorijalnog sustava utemeljenog na hrvatskom jeziku, rasprava na savjetovanju: RAČUNOVODSTVO. REVIZIJA. POREZI I FINACIJSKO TRŽIŠTE PREMA NOVIM RJEŠENJIMA OD 1998. GODINE, Opatija, 27. i 28. studenog 1997., u organizaciji Hrvatskog odbora za računovodstvo i računovodstvene standarde (HORRS).

¹¹ Proklin, P., Hrvatski računovodstveni kategorijalni sustav, zaključci XXIX. znanstvenog skupa: Računovodstvo, revizija i poslovne financije u funkciji poslovne politike poduzeća. Pula, svibanj 1994., Hrvatska zajednica računovoda i financijskih djelatnika, Zagreb, 1994.

¹² Zakon o trgovačkim društvima - Zakon o poduzetništvu, Narodne novine br. 111/93., članak 20.

glavničarska udruga bavi se "leasingom", a primjerice nemamo za to uobičajene hrvatske riječi, može tu riječ unijeti u tvrtku kako bi označila predmet poduzetništva;

- ako je riječ o stranim riječima na mrtvom jeziku, poglavito latinski i grčki. Primjerice poduzetnik koji se bavi uzgojem cvijeća u tvrtku stavlja riječ "flora". Ipak ustroj tvrtke ne smije biti zastupljen potpuno stranim riječima.

c) **temeljna dopuna:** tvrtka poduzetnika (glavničarske udruge) u trgovački registar može se upisati i u prijevodu na jedan ili više stranih jezika, međutim original uvijek mora biti na hrvatskom jeziku.

Međutim, naša poduzetnička stvarnost, umjesto tvrtka glavničarske udruge: "... **mora biti na hrvatskom jeziku.**", **više je iznimka nego temeljno pravilo.**

To je, samo ovlaš, što se tiče jezičnog nasilja.

Nerijetko, sredstva komunikacije - svi mediji - usmeni i pismeni zamjenjuju pojmove: "/ne/likvidnost" i "/in/solventnost".

Prije 66 godina Paul Gerstner¹³ ukazao je na terminološku jasnoću pojmova "solventnost" i/ili "nelikvidnost": "Od stupnja likvidnosti zavisi i sposobnost plaćanja /solventnost/ poduzetnika. Jer čim nastupi nesposobnost plaćanja, ima se kod dioničarskog društva, po § 240 HGB, (sadašnji Handelsgesetzbuch pod § 240, nosi naziv "Inventar" - P.P.) zatražiti otvaranje stečaja, ili sudskog postupka za poravnanje. A do takve nesposobnosti plaćanja može doći i pored dovoljno aktivnog pokrića uložene glavnice /kapitala/, **ako je imovina uložena u likvidne imovinske vrijednosti koje je teško unovčiti.** (podc. P.P.).

Stoga u pogledu likvidnosti imovinske vrijednosti postavljamo sljedeće načelo:

Gospodarski položaj poduzetnika utoliko je zdraviji, ukoliko su mu imovinske vrijednosti likvidnije. Likvidnost se povećava s porastom upotrebe imovinskih vrijednosti u vidu obrtne imovine koju je lako imati pri ruci i na raspolaganju, nasuprot njihovoj upotrebi u investicijskoj imovini.

Prema tome, između pojmova "/ne/likvidnost" i "/in/solventnost" ne može se staviti znak jednakosti.

Nesposobnost plaćanja dospjelih novčanih obveza poduzetnika u rokovima njihova dospjeća = /"insolventnost"/.

Nesposobnost nenovčanog oblika imovine poduzetnika da se promijeni u novčani oblik = /"nelikvidnost"/.

To je što se tiče zabluda u nazivima određenih pojmova (terminološkim zabludama).

Mi moramo rabiti hrvatske riječi koje može svatko dokučiti. To ne znači da ne smijemo rabiti strane riječi, ali je krajnje vrijeme da stanemo na put vladavini jezičnog nasilja na, općenito, hrvatski jezik, a time i na hrvatski računovodstveni jezik.¹⁴

U svezi s tim, postavlja se i temeljno pitanje, kako zaustaviti jezično nasilje pretjeranom uporabom amerikanizama, anglizama, bezbroj nepotrebnih nehrvatskih riječi, zabludama u nazivima određenih pojmova (terminološkim zabludama) i svakojakih drugih tuđica kad postoje savršeno dobre hrvatske riječi? Odgovor treba potražiti, među inim, i kod uljudbenih naroda i njihova jezika.

3.2. Uljudbeni narodi i njihov jezik

Mnoge se zemlje zasad (ne)uspješno pokušavaju obraniti od jezičnog nasilja, pri čemu prednjače Francuzi.

Suvremeni pravni akt, Zakon o uporabi francuskog jezika (od 4. kolovoza 1994.) predviđa visoke novčane kazne zbog uporabe anglizama u francuskom jeziku. Primjerice, spomenuti zakon propisuje da svi ugovori o radu ne smiju sadržavati strane izraze i nazive, dok za njih postoje francuski izrazi i nazivi istog značenja. U protivnom, ako i dođe do uporabe stranih izraza, ako u francuskom jeziku za to ne postoji odgovarajući izraz, spomenuti ugovor mora sadržavati odgovarajuće objašnjenje.

Nijemci, pak, u borbi protiv rastućeg broja engleskih riječi koje ulaze u njihov materinji jezik utemeljili su Udrugu za zaštitu njemačkog jezika.¹⁵

Poučna je i za nas njemačka spoznaja glede uporabe engleskih riječi u njemačkom jeziku. Ona se temelji na kompleksu manje vrijednosti, općenito sve što je njemačko, a time i njemačkog jezika. Upravo spomenuta udruga vodi jezičnu bitku, posebice na samopoštovanju i dostojanstvu njemačkog jezika.

Dakle, riječ je o zaštiti materinjeg jezika - u nas hrvatskog jezika - **samo u javnoj uporabi.**

Njihova pouka može koristiti, među inim, i nama.

¹⁴ Djelo cit. pod 11.

¹⁵ VWDS - Verein zur Wahrung der Deutschen Sprache - sa sjedištem u Dortmundu.

¹³ Gerstner, P., Analiza bilance, Berlin, na Uskrs 1933., str. 416/417.

4. MJESTO I ULOGA HRVATSKOG RAČUNOVODSTVENOG JEZIKA U OZRAČJU PODUZETNIŠTVA

Suvremeni ubrzani i vrtoglavi tijekovi razvoja znanosti mogu kvalitativno poboljšati svakodnevicu životnog puta mnogih ljudi ili prouzročiti neslućene poteškoće i štete. Dakako, **sve je u rukama čovjeka**, sve ovisi o njegovoj sposobnosti pomoću koje primjenjuje znanstvena postignuća u svakodnevnom životu.

U tom ozračju, ustroj modernoga poduzetničkog gospodarstva sadrži pozitivne sposobnosti, a u svoju središnjicu stavlja slobode osobe, posebice na gospodarskom području, te na ostalim područjima čovjekove aktivnosti. Gospodarstvo je, među inim, jedno od širih područja ljudskog djelovanja, te je u njemu, kao i na drugim područjima ljudske djelatnosti i čovjekove opstojnosti, izuzetno značajno pravo na slobodu, pravo na ispravno /fer/ korištenje te slobode.

Čovjek u okviru privatnog vlasništva, slobode, svojom inteligencijom, a posredstvom rada, u poduzetniku (glavničarskoj udruzi), kao najsvremenijem obliku organiziranja tijekova vrijednosti i tijekova uporabnih vrijednosti, konkretizira poduzetništvo /business/ uz uvažavanje:

- izumiteljskog dara /invencije/;
- uvođenje novoga /inovacije/.¹⁶

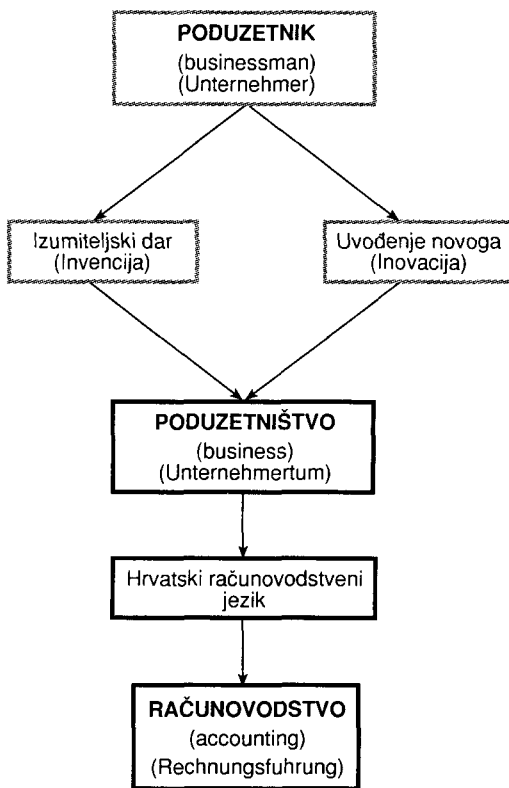
Tako utemeljeno poduzetništvo nezamislivo je bez računovodstvenog jezika.

Stoga, krilatica "računovodstvo - jezik biznisa" ne stoji već, **računovodstveni jezik, odnosno hrvatski računovodstveni jezik je jezik poduzetništva /businessa/.**

Bjelodano, mjesto i ulogu hrvatskog računovodstvenog jezika u ozračju poduzetništva možemo prikazati na način kako je to učinjeno na slici 1.

4.1. Poduzetnik

Gospodarstvo je samo jedan vidik složenog i širokog područja ljudske djelatnosti i čovjekove opstojnosti. U tržišnom gospodarskom sustavu, kako to, konačno, proizlazi iz temelja gospodarskog ustroja nove hrvatske države, a u ozračju Ustava iz 1990. odnosno 1998. godine: "Poduzetnička i tržišna

Slika 1. Mjesto i uloga hrvatskog računovodstvenog jezika u ozračju poduzetništva

sloboda temelj su gospodarskog ustroja Republike Hrvatske",¹⁷ u institucijama političkog života i demokraciji ustrojenoj na pluralizmu, moguće je nesmetano odvijanje pretvorbenih procesa - poduzetnikovih pothvata - sudjelovati, biti svjestan svoje misaone opservacije, u vidljivim stvarima čitati vječnu poruku nevidljivoga koji ih je stvorio, sposobnost izumiteljskog dara /invencije/ i uvođenja novoga /inovacije/ kao glavnog obilježja poduzetnika /businessmana/.

U engleskom jezičnom izričaju riječ "businessman" razumijeva poslovnog čovjeka, trgovca.¹⁸

Međutim, ni to nije sve!

Prikazat ćemo ukratko još jedan vidik pod kojim, uvažavajući hrvatsko jezikoslovlje, razabiremo bit

¹⁷ Djelo cit. pod 2.

¹⁶ Proklin, P., Poduzetništvo, Računovodstvo, Revizija i Financije, br. 10., listopad 1993., RRIF, Zagreb, str. 120.

¹⁸ Englesko-hrvatski rječnik. u redakciji Filipović, R., Školska knjiga i Grafički zavod Hrvatske, Zagreb, 1989., str. 135.

riječi "poduzetnik" pod kojom se razumije: "... **pojedinaac ili pravna osoba koja ... unosi inovacije ili unapređuje radni proces** i preuzimanjem rizika nastoji ostvariti uspjeh na tržištu ..." ¹⁹

Stoga, i novi hrvatski Zakon o računovodstvu, ²⁰ već u samom početku, u članku 1., pod poduzetnikom /biznismenom/ razumije pravnu i/ili fizičku osobu: "... koja obavlja gospodarsku djelatnost s ciljem postizavanja dobiti."

Iz rečenog slijedi da je riječ o poduzetniku, a ne o trgovačkom društvu, poduzeću,...

4.2. Poduzetništvo

Svrha poduzetnika, cilj njegova djelovanja, nije samo u stvaranju dobitka /profita/, nego je to zajednica ljudi koja na različite načine zadovoljava svoje i druge potrebe, uvažavajući i druge ljudske i moralne činitelje koji su jednako važni za nesmetano odvijanje aktivnosti poduzetnika.

U tom ozračju poduzetništvo /engl. business/:

- 1. u užem smislu** jest konkretizirani izričaj poduzimanja djelatnosti slobode ljudske osobe u gospodarskom smislu, koja pronalazi odnosno posjeduje izumiteljski dar /invenciju/ i primjenjuje odnosno uvodi novo /inovaciju/ i stvara korisne učinke - dobra ili obavlja usluge, te tako ostvaruje svoju zadaću dobivenu poslanjem.
- 2. u širem smislu** jest očitovanje osobitosti čovjekove opstojnosti i slobode ljudske osobe, bez obzira na to u kojoj se ona funkciji nalazila: djelatnik, poduzetnik, političar, gospodarstvenik, liječnik,... S tim u vezi, u širem smislu shvaćeno, poduzetništvo obuhvaća, osim gospodarskog područja i sve ostale vidike ljudske zajednice. ²¹

Nadalje, poduzetništvo nije vezano samo za materijalna dobra /resurse/ i iznalaženje najpovoljnijih proizvodnih rješenja da se ta dobra najučinkovitije pretvore u nove korisne učinke nego i za spoznaju mogućnosti - **umnu moć** na kojoj se i temelji razvoj i bogatstvo uljudbenog slobodnog svijeta.

Već inteligencijsko poduzetništvo /intelligence business/, koje se temelji na ukupnosti informacijske

tehnologije, polazi od sposobnosti čovjeka u otkrivanju zakonitosti u danostima njegove okoline. To je glavno svojstvo naprednih djelatnika i uzrok uspješnosti gospodarske aktivnosti.

Iz rečenog slijedi da je riječ o poduzetništvu.

4.3. Hrvatski računovodstveni jezik

Mjesto i uloga hrvatskoga računovodstvenog jezika u ozračju poduzetništva - prikazana na slici 1., ukazuje na povezanost računovodstvenog jezika s poduzetnikom i njegovim poduzetništvom i razumije se s računovodstvenim informacijskim sustavom, odnosno računovodstvom. Bjelodano, iz tih razloga: "Poslovne (**računovodstvene P.P.**) knjige i financijski izvještaji (**novčano-računovodstvena izvješća P.P.**) **sastavljaju se na hrvatskom (računovodstvenom P.P.) jeziku i u hrvatskoj valutnoj (novčanoj P.P.) jedinici.**" ²²

Računovodstvo, u ozračju sustavno-holističkog motrišta, je sustav koji prikuplja nastale knjigovodstvene događaje utemeljene na vjerodostojnim knjigovodstvenim ispravama te ih bilježi odnosno unosi u računovodstvene knjige i sastavlja temeljna i ostala novčano-računovodstvena izvješća namijenjena njihovim korisnicima.

Prema tome:

- **svrha je računovodstva**, zbog čega ono postoji, da prikuplja i bilježi nastale knjigovodstvene događaje;
- **cilj je računovodstva**, svrha se postiže ostvarenjem cilja, da sastavlja temeljna i ostala novčano-računovodstvena izvješća. ²³

Poglavito, **hrvatski računovodstveni jezik sredstvo je komunikacije između poduzetnika, njegova poduzetništva i računovodstva i obratno.**

5. NOVČANO-RAČUNOVODSTVENO IZVJEŠĆIVANJE I HRVATSKI RAČUNOVODSTVENI JEZIK

Kako je cilj računovodstva u sastavljanju temeljnih i ostalih novčano-računovodstvenih izvješća, ali na hrvatskom računovodstvenom jeziku, to su spomenuta izvješća postignuće tijeka funkcioniranja računovodstvenog informacijskog sustava odnosno računovodstva.

¹⁹ Djelo cit. pod 5., str. 278

²⁰ Zakon o računovodstvu. Narodne novine br. 90., Zagreb, srijeda, 30. prosinca 1992., str. 2133.

²¹ Proklin, P., Biznis, Poduzetništvo, Rječnik računovodstva i revizije, Masmmedia, Zagreb, 1999., u pripremi.

²² Djelo cit. pod 20., članak 32., str. 2141.

²³ Proklin, M., Računovodstveni informacijski sustav, Slobodno poduzetništvo, broj 15-16, kolovoz 1997., TEB, Zagreb, str. 37-42.

Tako sastavljena novčano-računovodstvena izvješća računovodstveni sustav informiranja prezentira njihovim korisnicima.

U skladu s Okvirom za sastavljanje - u računovodstvenom informacijskom sustavu odnosno računovodstvu - i prezentiranje - putem računovodstvenog sustava informiranja, promijenjeni MRBS I upravo obrađuje prezentiranje novčano-računovodstvenih izvješća.²⁴

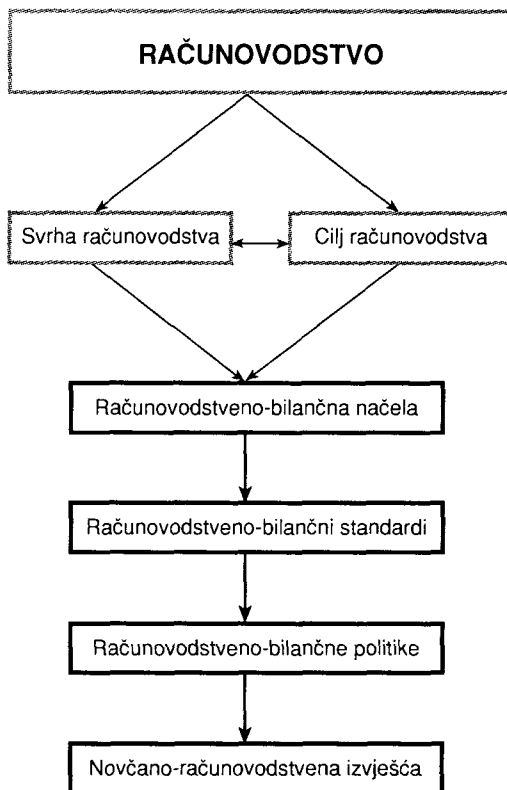
Stoga, računovodstveno-bilančne politike koje je usvojio poduzetnik za sastavljanje i prezentiranje novčano-računovodstvenih izvješća moraju se temeljiti na računovodstveno-bilančnim načelima i računovodstveno-bilančnim standardima.

Prema tome, **da bi novčano-računovodstvena izvješća:**

- 1) bilanca;
- 2) račun dobiti i gubitka (Račun dobitka i gubitka ili Izvješće o dobitku ili Izvješće o novčanoj uspješnosti poduzetništva);
- 3) promjene glavnice (Izvješće o promjenama glavnice - alternativno):
 - 3.1.) izvještaj o svim promjenama glavnice ili (Izvješće o svim promjenama glavnice ili);
 - 3.2.) izvještaj o promjeni glavnice osim promjena nastalih iz kapitalnih transakcija s vlasnicima i raspodjele vlasnicima (Izvješće o promjeni glavnice koja nije ostvarena poduzetništvom);
- 4) izvještaj o novčanom tijeku (Izvješće o novčanom tijeku);
- 5) računovodstvene politike i bilješke uz financijske izvještaje (Računovodstveno-bilančne politike i bilješke uz novčano-računovodstvena izvješća),

u cilju njihove razumljivosti, kao kvalitetnog obilježja spomenutih izvješća, moraju biti sastavljena na hrvatskom računovodstvenom jeziku.

Teorijski ustroj novčano-računovodstvenog izvješćivanja treba uvažiti određeni zakonomjerni tijek na način kako je to prikazano na slici 2.

Slika 2. Teorijsko ustrojstvo novčano-računovodstvenog izvješćivanja

6. HRVATSKI RAČUNOVODSTVENI RJEČNIK U STVARNOJ UPORABI

Već smo istakli da je hrvatski računovodstveni jezik odveć opsežan i mnogoslojevit, što iziskuje više vremena i prostora za njegovo prezentiranje. Stoga, namjera nam je da na jednom primjeru prikažemo temeljni pristup izradi Hrvatskoga računovodstvenog rječnika.

Primjer se temelji na knjigovodstvenom računu kao sustavno-holističkoj danosti dvostavnog knjigovodstva /dopike/ - slika 3., i u tom ozračju na dvjema temeljnim natuknicama:

- **knjigovodstveni račun** (konto); i
- **jednačak** (ostatak, saldo).

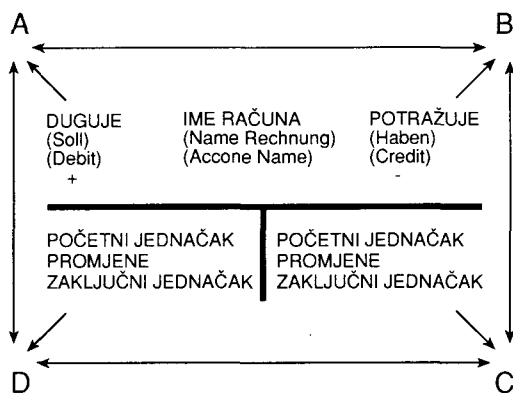
Riječi: "konto" i "saldo" stranog su podrijetla i sljedećeg značenja:

- **"konto"**, konta, mn. konti, 2. konta tal. (conto) račun; **a conto** - na račun; kapara: dio novca

²⁴ MRS1 (promijenjeni) Međunarodni računovodstveni standard, PREZENTIRANJE FINANCIJSKIH IZVJEŠTAJA.

plaćen unaprijed; **kontrirati**, kontriram - 1. odrediti na koji će se konto nešto knjižiti; 2. odgovoriti." i/ili

- "**saldo**, salda, mn. saldi, 2. salda tal. (saldo) ostatak (debeta ili kredita) kod zaključivanja računa koji se prenosi na novu stranicu knjigovodstvene knjige; razlika između dugovanja i potraživanja; također i: podmirenje računa, isplata, obračun, stanje blagajne; **saldo-konto** - račun izravnanja, **salda kontist(a)** - činovnik, knjigovođa, računarac; **saldirati**, saldiram - zaključiti račune, zbrajati obračun, izvoditi saldo, razliku između debeta i kredita (v.)."²⁵

Slika 3. Knjigovodstveni račun kao sustavno-holistička danost dvostavnog knjigovodstva /dopike/

Temeljem rečenog, navedene natuknice na hrvatskom računovodstvenom jeziku kao sastavnice Hrvatskoga računovodstvenog rječnika bilježe sljedeći sadržaj:

knjigovodstveni račun (konto), /tal. conto/, temeljno je sredstvo kojim se dvostavno knjigovodstvo služi kod sustavnog bilježenja nastalih knjigovodstvenih događaja. K.r. sadrži osim stanja, kao oblik u kojem se knjigovodstveni račun nalazi, očitovano jednačkom odnosno ostatom /saldo/, iskazanim u bilanci odnosno bilanci poduzetnika, još i promjene koje se očituju povećanjem ili smanjenjem: imovine,

glavnice, dugova, odnosno nastankom rashoda i prihoda. Te promjene postignuće su gospodarskih pothvata poduzetnika temeljenih na uloženoj glavnici u poduzetništvu /biznis/ u cilju ostvarenja poduzetničkog rezultata, odnosno dobitka /profita/. K.r. ima lijevu stranu koja se naziva duguje i desnu stranu koja se naziva potražuje.

jednačak (ostatak, saldo), /tal. saldo/, stanje knjigovodstvenog računa (konta) utvrđuje se traženjem razlike ili izjednačavanjem, pri čemu se utvrđena razlika bilježi na broječno manju stranu u svrhu izjednačenja. J. (ostatak, saldo) može biti dugovni, ako je zbroj prometa dugovne strane veći od zbroja prometa potražne strane, i može biti potražni, ako je zbroj prometa potražne strane veći od zbroja prometa dugovne strane. J. (ostatak, saldo) mogu imati samo aktivni i pasivni knjigovodstveni računi, dok uspješni knjigovodstveni računi, rashodi i prihodi, ne mogu imati j. (ostatak, saldo).

7. ZAKLJUČAK

Iz svega iznesenoga može se zaključiti da **hrvatski računovodstveni jezik nije čežnja već goruća potreba.**

Istina je da se broj anglosaksonskih riječi i svakojakih drugih tuđica u hrvatskom jeziku povećao na svim područjima, pa tako i na računovodstvenom.

Brojni su primjeri za to, evo nekih:

- Zakon o računovodstvu,
- prijevodi Međunarodnih računovodstvenih standarda,
- računovodstvena literatura,
- zakonski propisi i sl.

Na krizu hrvatskog računovodstvenog jezika treba odgovoriti hrvatskim standardnim jezikom, utemeljenim na općim jezično-genetskim posebnostima i povijesnim, kulturnim, političkim i gospodarskim vrednotama koje u hrvatskom računovodstvenom jeziku nalaze svoje puno ostvarenje.

Očito, to je prirodni proces koji se događa i ostalim jezicima. Međutim, **mora postojati odgovornost za riječi koje su u javnoj uporabi, a u tom ozračju i računovodstvene riječi.** Naravno, pravo je svakog čovjeka da upotrebljava ovu umjesto one riječi.

²⁵ Djelo cit. pod 4., str. 730. i 1188.

S tim u svezi, dosadašnji naš rad možemo ocijeniti pozitivnim u smislu potrebe i promicanja hrvatskog računovodstvenog jezika. Međutim, **što se tiče uspostave sustava hrvatskog računovodstvenog jezika i njegove primjene, nismo još uspjeli pronaći odgovarajući put kako ga pretvoriti u djelovanje.** Sada je upravo trenutak da se učini iskorak u smislu naše temeljne zadaće: **djelovanje za uspostavu hrvatskoga računovodstvenog jezika u poduzetničkoj i računovodstvenoj zbilji!**

Da bi se ostvarili navedeni ciljevi prijeko je potrebno:

- promicati potrebu za donošenjem Zakona o javnoj uporabi hrvatskog jezika - temeljno i otvoreno pitanje;
- temeljem ciljeva HORRS-a, među inim, razvoj računovodstvene struke na slobodnoj po-

duzetničkoj i tržišnoj slobodi pristupiti izradi Hrvatskog računovodstvenog rječnika međunarodnih računovodstvenih standarda;

- formirati Uredničko povjerenstvo u cilju proučavanja, izrade, promicanja i primjene novog rječnika;
- da HORRS donese odluku kojom se od određenog nadnevka svaki prevedeni MRS prije njegova objavljivanja uputi na uvid Uredničkom povjerenstvu.

Neka dani koji su pred nama budu ispunjeni mislima kad ćemo ispitati naš odnos prema općem dobru, tj. hrvatskom računovodstvenom jeziku i naše zanimanje za najpotrebnije u našoj računovodstvenoj sredini.

L I T E R A T U R A

1. ...Prvi hrvatski govor u Hrvatskom saboru, Uz 150. obljetnicu povijesnog istupa Ivana Kukuljevića Sakcinskoga, Glas Koncila, Katolički tjednik, br. 18., 2. svibnja 1993.

2. ... Ustav Republike Hrvatske (pročišćeni tekst), Narodne novine, Službeni list Republike Hrvatske, br. 8., Zagreb, 26. siječnja 1998.

3. Klaić, B., Rječnik stranih riječi, Nakladni zavod MH, Zagreb, 1978.

4. Anić, V., Rječnik hrvatskog jezika, Treće, prošireno izdanje, Novi Liber, Zagreb, 1998.

5. ... Hrvatski korijenski pravopis, Izdanje nakladnog odjela Hrvatske državne tiskare, Zagreb, 1944., pretpisak, II. izdanje, Hrvatska sveučilišna naklada, Zagreb, 1992.

6. Proklin, P., Poduzetnik, RRIF-ov RJEČNIK, Računovodstvo, Revizija i Financije, br. 9., rujna 1993., RRIF, Zagreb.

7. Proklin, P., Izgradnja hrvatskog računovodstvenog kategorijalnog sustava utemeljenog na hrvatskom jeziku, rasprava na savjetovanju: RAČUNOVODSTVO, REVIZIJA, POREZI I FINANCIJSKO TRŽIŠTE PREMA NOVIM RJEŠENJIMA OD 1998. GODINE, Opatija, 27. i 28. studenoga 1997., u organizaciji Hrvatskog odbora za računovodstvo i računovodstvene standarde (HORRS-a).

8. Proklin, P., Hrvatski računovodstveni kategorijalni sustav, zaključci XXIX. znanstvenog skupa: Računovodstvo, revizija i poslovne financije u funkciji poslovne politike poduzeća, Pula, svibanj 1994., Hrvatska zajednica računovođa i financijskih djelatnika, Zagreb, 1994.

9. ... Zakon o trgovačkim društvima, Narodne novine br. 111/1993.

10. Gerstner, P., Analiza bilance, Berlin, na Uskrs 1933.

11. Proklin, P., Poduzetništvo, Računovodstvo, Revizija i Financije, br. 10., listopad 1993., RRIF, Zagreb.

12. ... Englesko-hrvatski rječnik, u redakciji Filipović, R., Školska knjiga i Grafički zavod Hrvatske, Zagreb, 1989.

13. ... Zakon o računovodstvu, Narodne novine br. 90., Zagreb, srijeda, 30. prosinca 1992.

14. Proklin, P., Biznis, Poduzetništvo, Rječnik računovodstva i revizije, Masmedia, Zagreb, 1999., u pripremi.

15. Proklin, M., Računovodstveni informacijski sustav, Slobodno poduzetništvo, broj 15-16., kolovoz 1997. TEB, Zagreb.

16. ... MRS 1 (promijenjen) Međunarodni računovodstveni standard, PREZENTIRANJE FINANCIJSKIH IZVJEŠTAJA.

Petar Proklin, Ph. D.

CROATIAN ACCOUNTANCY LANGUAGE AND VOCABULARY - DESIRE OR REQUIREMENT

Summary

The Croatian accountancy language is not a desire but the burning issue.

The crisis of the Croatian accountancy language should find the answer in the Croatian standard language based on the general language-genetic particularities and historical, cultural, political and economical values which find their real realization in the Croatian accountancy language.

The Croats must open a new page of the history of their language - the Croatian language, and simultaneously the accountancy language, to preserve through this medium the self-identity, specific quality and independence within the frames of the present European and world civilization.